

GUIA DOCENT

GEOGRAFIA TURÍSTICA DEL MÓN

Coordinació: Dr. Francisco Garcia Pascual

Any acadèmic 2014-15

Informació general de l'assignatura

Denominació	GEOGRAFIA TURÍSTICA DEL MÓN
Codi	102614
Semestre d'impartició	1r Q Avaluació Continuada
Caràcter	Optativa
Nombre de crèdits ECTS	6
Crèdits teòrics	3
Crèdits pràctics	3
Coordinació	Dr. Francisco Garcia Pascual
Horari de tutoria/lloc	dimarts de 16-17 dilluns de 17,30-18,30
Departament/s	GEOGRAFIA I SOCIOLOGIA
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	La classe presencial suposa 60 hores lectives sobre un total de 150 hores de treball total de l'estudiant.
Modalitat	Presencial
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.
Idioma/es d'impartició	Català i Castellà
Grau/Màster	Grau en Turisme
Horari de tutoria/lloc	dimarts de 16-17 dilluns de 17,30-18,30
Adreça electrònica professor/a (s/es)	garcia.pascual@geosoc.udl.cat

Francisco Garcia Pascual

Informació complementària de l'assignatura

Els horaris de l'assignatura són: dilluns de 17 a 19 hores i els dimarts de 17 a 18,30 hores.

Objectius acadèmics de l'assignatura

L'objectiu central de l'assignatura Geografia Turística del Món és doble.

En primer lloc, pretén oferir a l'alumne una visió globalitzadora del fenomen turístic, dels factors que ho condicionen i dels seus impactes socials, econòmics, polítics, culturals i territorials. Ara bé, focalitzant tota la nostra atenció en presentar, caracteritzar i interpretar els principals destins turístics al món i els grans fluxos turístics que s'han construït en l'actualitat (de turistes i de recursos econòmics, i tenint present els sistemes de transports, les empreses d'intermediació de viatges, les empreses d'allotjament, les empreses de restauració i les empreses d'intermediació basades en les noves tecnologies). En aquest sentit, el curs intentarà demostrar que el turisme té evidents potencialitats però també implica impactes negatius, doncs com qualsevol altra activitat socioeconòmica no és neutral.

I, en segon lloc, vol oferir així mateix els instruments teòrics i pràctics que li permetin investigar i comprendre la realitat turística d'una àrea concreta, des d'una triple perspectiva: les seves possibilitats de desenvolupament, les necessitats infraestructurals i el paper de les administracions públiques en el seu impuls. Al mateix temps, que volem valorar les possibilitats que aquest coneixement pot aportar a l'estudiant per impulsar accions d'emprenedoria en aquest terreny del turisme.

Competències

Competències generals o bàsiques (CB)

1. Capacitat d'anàlisi i síntesi.
2. Capacitat d'organitzar i planificar.
3. Capacitat de treball en equip.
4. Capacitat de lideratge.
5. Capacitat de treballar i d'aprendre de forma autònoma i interactuar adequadament amb la resta de companys i companyes.
6. Capacitat de desenvolupar-se acadèmicament des del rigor, al compromís personal i cercant la qualitat de la feina feta.
7. Capacitat de raonament crític.

Competències específiques (CES)

1. Conèixer, comprendre i interpretar el territori i la seva complexitat des de la perspectiva del turisme.
2. Conèixer i interpretar els espais geogràfics turístics regionals mundials.
3. Conèixer, comprendre i interpretar la dialèctica humana, econòmica, política i social en la formació, consolidació i estructura del turisme i dels turismes.
4. Conèixer i interpretar les polítiques turístiques.
5. Conèixer i comprendre els impactes socials, econòmics, culturals i mediambientals de les activitats turístiques.
6. Capacitat per combinar un enfocament generalista amb una anàlisi especialitzada (lo local amb lo global, lo general amb lo particular).
7. Capacitat per interrelacionar i interpretar els fenòmens socials, econòmics, polítics i culturals a diferents escales territorials.
8. Conèixer, comprendre i interpretar les dinàmiques urbanes i les dinàmiques rurals, i com aquestes es mostren en termes de disparitats de dinàmiques turístiques.
9. Capacitat per explicar la diversitat de llocs, regions i localitzacions turístiques.
10. Conèixer i dominar els mètodes d'informació geogràfica i d'informació econòmica.

Competències estratègiques universitat (CEU)

1. Capacitat de comunicació oral i escrita en llengua catalana i en llengua castellana.
2. Coneixement i habilitat per utilitzar les diferents fonts d'informació i de documentació.
3. Capacitat d'utilitzar la terminologia i les tècniques pròpies de l'àmbit disciplinari i/o professional.
4. Capacitat i coneixement de les tecnologies de la comunicació i la informació i el seu potencial ús professional.
5. Respecte i desenvolupament dels drets humans, els principis democràtics, els principis d'igualtat entre homes i dones, als valors propis d'una cultura de pau i altres valors democràtics.

Continguts fonamentals de l'assignatura

Tema 1. Aproximació teòric-conceptual al turisme. Definicions de turisme i problemes metodològics. Teories interpretatives del fenomen turístic. Definicions dels fluxos i dels espais turístics. Classificació de les activitats turístiques.

Tema 2. Principals factors de localització de les activitats turístiques: naturals, infraestructurals, tècnics i polítics. Tot territori potser turístic? Què intervé per a què un espai esdevingui un atractiu turístic?

Tema 3. Evolució històrica del turisme al món. Etapes i característiques. El lligam del turisme amb el desenvolupament del capitalisme contemporani.

Tema 4. Principals fluxos turístics al món (característiques i condicionants). El paper central dels països desenvolupats (Europa Occidental i els EEUU). Els nous espais turístics emergents (Xina, Turquia, sud est asiàtic...). Una part significativa del món exclosa del turisme (turisme, classes socials i desigualtat

social).

Tema 5. El turisme al món. Dinàmiques territorials i destinacions turístiques. Les grans regions turístiques: Europa Mediterrània, Europa del Centre i del Nord, Europa de l'Est i Rússia, Nord Àfrica i Orient Mitjà, Amèrica Llatina i el Carib, Nord-Amèrica, Índia i sud d'Àsia, Xina i l'est d'Àsia, Sud est d'Àsia, Austràlia i Oceania. Característiques estructurals i espacials, principals atractius turístics, impactes socials, econòmics i territorials.

Tema 6. El turisme a Espanya. Principals trets característics: recursos mediambientals i patrimonials, grans focus d'atracció de turistes, subsectors turístics.

Tema 7. El turisme a Catalunya. Principals trets característics: recursos mediambientals i patrimonials, grans focus d'atracció de turistes, subsectors turístics.

Tema 8. Les polítiques turístiques de les administracions públiques. Gestió i planificació del turisme a través d'exemples de diferents països.

Tema 9. La indústria turística. De la gran multinacional a l'empresa familiar. El fenomen de les empreses de transport de low cost. La revolució d'internet i el turisme. La potencialitat del turisme i l'emprenedoria: el turisme com a actiu per generar negocis i empreses a escala territorial comarcal i local.

Tema 10. Llums i ombres del turisme coma instrument de desenvolupament socioeconòmic i territorial

Eixos metodològics de l'assignatura

El plantejament metodològic d'aquesta assignatura bàsicament es construeix a partir de tenir present l'objectiu general que la defineix (*oferir una visió general del turisme a nivell mundial, de les seves característiques estructurals, i de les dinàmiques i dels conflictes socio-culturals, medioambientals i polítics que d'ell se'n deriven*), i dels continguts, competències transversals i competències específiques perfilades.

En aquest sentit, apostem per una metodologia basada en un ensenyament/aprenentatge molt flexible, que implica una formació que intenta conjugar tant la transmissió d'uns coneixements de continguts considerats com essencials i significatius socialment i professionalment en aquest àmbit de la disciplina (que es vehiculen mitjançant els deu grans temes que el defineixen), com la capacitació en el domini d'uns instruments analítics i d'unes tècniques generals (de la interpretació científica) i específiques (de la geografia), que han de permetre a l'estudiant/a comprendre/analitzar amb rigor la pluralitat d'escenaris socioeconòmics que defineixen el món del segle XXI. És a partir d'aquí com l'estudiant pot comprendre i entendre les principals destinacions turístiques al món, les seves dinàmiques i els seus impactes territorials, econòmics i socials.

Pla de desenvolupament de l'assignatura

<u>Dates</u> (Setmanes) Valor aproximatiu	<u>Descripció</u>	<u>Activitat</u> <u>Presencial</u>	<u>Hores</u> Valor aproximatiu condicionat al desenvolupament del curs i a la participació i interessos concrets dels estudiants
1	Aproximació teòrico-conceptual al turisme. Definicions de turisme i problemes metodològics. Teories interpretatives del fenomen turístic. Definicions dels fluxos i dels espais turístics. Classificació de les activitats turístiques	Classe magistral	4,30
2	Principals factors de localització de les activitats turístiques: naturals, infraestructurals, tècnics i polítics. Tot territori pot ser turístic? Què intervé per a què un espai esdevingui un atractiu turístic?	Classe magistral	4,30
3-4	Evolució històrica del turisme al món. Etapes i característiques. El lligam del turisme amb el desenvolupament del capitalisme contemporani.	Classe magistral	4
5	Principals fluxos turístics al món. El paper central dels països desenvolupats. Els nous espais turístics emergents. Una part significativa del món exclosa del turisme.	Classe magistral	4,30

6-8	El turisme al món. Dinàmiques territorials. Les grans regions turístiques: característiques estructurals i espacials, principals atractius, impactes socials, econòmics i territorials.	Classe magistral	18,30
9 (aproximatiu)	Avaluació (presentació treball)		4,30
10-11	El turisme a Espanya. Principals trets característics.	Classe magistral	9
12-13	El turisme a Catalunya. Principals trets característics.	Classe magistral	9
14	Les polítiques turístiques de les administracions públiques. Gestió i planificació del turisme.	Classe magistral	4,30
15	La indústria turística. De la gran multinacional a l'empresa familiar. El fenomen de les empreses de transport de low cost. La revolució d'internet i el turisme.	Classe magistral	4,30
16	Llums i ombres del turisme com a instrument de desenvolupament socioeconòmic i territorial.	Classe magistral	4,30
17-18	Avaluació	Examen per escrit	2

Sistema d'avaluació

Acció avaluadora	Activitats d'Avaluació Criteris	% Nota final	Dates	O/V (1)	I/G (2)	Objectius
El paper dels grans museus en la dinàmica turística local: Louvre, British Museum, Prado, Museus Vaticans.	Treball pràctic i autoavaluació (màxim 10 pàgines)	10	16 de desembre	O	I	Domini de la recerca de fonts documentals, estadístiques i informatives. Determinació dels mecanismes tangibles i intangibles d'atracció turística del patrimoni cultural. Delimitació de les polítiques turístiques que condicionen el seu desenvolupament. Valoració dels ingressos econòmics i impactes socials i laborals dels grans museus en les ciutats o territoris on s'ubiquen, a més, anàlisi dels impactes indirectes en altres sectors.
Sortida de Camp a Santiago de Compostela (com alternativa tenim València ó París) durant 2 dies.	Sortida de camp	30	Finals novembre (divendres i dissabte, possible 28 i 29 de novembre)	O	G	Interpretar críticament el fenomen turístic in situ. Valorant la dialèctica entre els processos generals i l'actuació individual dels agents turístics públics i privats. Impulsar la reflexió individual i col·lectiva. Conèixer i saber explicar els principals atractius turístics.
Examen	Examen per escrit	50	19 de gener (19 a 21h)	O	I	Avaluació del nivell de coneixements assolits sobre la matèria del curs.

Bibliografia i recursos d'informació

Bibliografia

- AECIT (2008): *La actividad turística española en 2007*, UAM, Madrid.
- ANTÓN, S. (1995): *Diferenciació i reestructuració de l'espai turístic. Processos i tendències al litoral de Tarragona*, tesis doctoral, Universitat Rovira i Virgili.
- ANTÓN, S. (1996): "Análisi del model de desenvolupament turístic català i espanyol", en AA.VV., *Turismo, territori i estratègies de desenvolupament*, Girona, UG, pp.53-60.
- ANTÓN, S. (1996): "El Parquete mático de Port Aventura", en *Estudios Turísticos* núm.130, pp.7-36.
- ANTÓN, S. (2002): "El modelturístic de Catalunya enfront de les noves tendències de la demanda", en *Revista de Geografia* núm.1, pp.119-128.
- BAYÓN, F. –dir- (1999): *50 años de turismo en España*, Madrid, Centro de Estudios Ramón Areces.
- BOSCH, R. (2001): "L'oferta i la gestió turística al segle XXI", en *IV Congrés de Turisme de Catalunya*, monogràfic de la *Revista Estudis de Turisme de Catalunya* núm.8, p.1-6.
- CALABUIG, J.; MINISTRAL, M.(1994): *Manual de geografía turística de España*, Editorial Síntesis, Madrid.
- COMISIÓN EUROPEA (2003): *Tourism: Europe, Central European countries and Mediterranean countries, key figures 2001-2002*, Luxemburgo.
- COMISIÓN EUROPEA (2010): *European business, facts and figures. Part 5: trade and tourism*, Luxemburg.
- DONAIRE, J.A.. (1995): "El turismo en una sociedad post-industrial. Algunas propuestas conceptuales", en AA.VV., *La formació, la rehabilitació i les noves modalitats turístiques*, Palma de Mallorca, UIB, pp.179-186.
- DONAIRE, J.A.. (2002): "Patrimonio natural y patrimonio cultural: elementos para un nuevo modelo turístico", en AECIT, *Nuevas tendencias del ocio y del turismo, su especialproblemática en destinos singulares*, Madrid, pp.405-416.
- ESTEVE, R.; FUENTES, R. (2000): *Economía, historia e instituciones del turismo en España*, Madrid, Editorial Pirámide.
- FLORES, D. et al. (2014): *Manual de destiñon de destinos turísticos*, Agapea Libros, Madrid.
- FOURNEAU, F.; MARCHENA, M.–dir- (1995): *Ordenación y desarrollo del Turismo en España y Francia*, Madrid, MOPU.
- FRAGUELL, R.M.; MUNDET, L.(1995): "La nueva configuración espacial del turismo en la Costa Brava", en AECIT, *¿España, un país turísticamente avanzado?*, Madrid, IET, pp.243-254.
- FRANCÉS, G. (2003): "El turisme rural", en *Revista ETC* núm.13, Direcció General de Turisme de la Generalitat de Catalunya.
- FUENTES, R. (1995): *El turismo rural en España. Especial referencia al análisis de la demanda*, Madrid, Ministerio de Comercio y Turismo, IET.
- FURIÓ, E. (1996): *Economía, turismo y medio ambiente*, Valencia, Tiranc lo Blanc y Universitat de València.
- GARCÍA, A.; ALBURQUERQUE, F.J.(2003): "El turismo cultural y el de sol y playa ¿sustitutivos o complementarios?", en *Cuadernos de Turismo* núm.11, pp.97-106.
- GÓMEZ B.; LÓPEZ PALOMEQUE, F.(2003): "Destinos de montaña y nieve", en AECIT, *La actividad turística española 2002*, Madrid, pp.427-438.
- INSTITUTO DE ESTUDIOS TURÍSTICOS (2003): *25 años de turismo español en cifras*, Madrid.
- INSTITUTO DE ESTUDIOS TURÍSTICOS (2011): *Balance del turismo en 2010 en Espanya*, Ministerio de Comercio y Turismo, Madrid.
- LICKORISH, L.J.; JENKINS, C.L.(2000): *Una introducción al turismo*, Editorial Síntesis, Madrid.
- LEAL, B. et (2013): *Destinos turísticos*, Editorial Paraninfo, Madrid.
- LÓPEZ COLAS, J. (2003): *Las residencias secundarias en España: estudio territorial de su uso y tendencias*, tesis doctoral, Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona.
- LÓPEZ OLIVARES, D. (1999): "Las tendencias de la demanda y las políticas turísticas integradas como instrumentos de revitalización de los espacios rurales españoles del interior", en *Boletín de la AGE* núm.28, pp.61-83.
- LOPEZ PALOMEQUE, F. (1995): "La competitividad entre la dialéctica turismo-territorio: reflexión a propósito del estudio sobre la ventaja comparativa del turismo en Cataluña", en AA.VV., *¿España un país turísticamente avanzado?*, Madrid, AECIT/IET, pp.219-263.
- LÓPEZ PALOMEQUE, F. (1997): "La generalización espacial del turismo en Cataluña y la nueva dialéctica litoral-interior", en AGE, *Dinámica litoral-interior*, Santiago de Compostela, USC, p.409-418.
- LÓPEZ PALOMEQUE, F. (1999): "Política turística y territorio en el escenario de cambio turístico", en *Boletín de la AGE* núm.28, p.23-38.
- LÓPEZ PALOMEQUE, F.; VERA, J.F.(2001): "Espacios y destinos turísticos", en GIL OLCINA, A.; GÓMEZ MENDOZA, J.–coors-, *Geografía de España*, Barcelona, Ariel, p.545-571.
- Lopez Palomeque, F. –dir.- (2010): *Atles del Turisme a Catalunya*, Generalitat de Catalunya, Barcelona.
- MAJORAL, R. –coor- (2002): "El turismo y su dinámica territorial", en AA.VV., *Cataluña, un análisis territorial*, Barcelona, Ariel, p.291-320.
- MANERO, F. (1997): "Experiencias de turismo interior: logros y procesos desde la perspectiva del desarrollo local", en AA.VV., *Los turismos de interior*, Madrid, UAM, pp.207-239.
- MARCHENA, M. (1994): "Un ejercicio de prospectiva: de la industria del turismo fordista al ocio de producción flexible", en *Papers de Turismo* núm.14-15, pp.77-94.
- MARCHENA, M. (1995): "El turismo metropolitano: una aproximación conceptual", en *Estudios Turísticos* 119-129, pp.7-21.
- MARCHENA, M.; FOURNEAU, F.; GRANADOS, V. –eds- (1992): *¿Crisis del turismo? Las perspectivas en el nuevo escenario internacional*,

Sevilla, IDR/Universidad de Sevilla.

- MESPLIER, A.; BLOC-DARAFFOUR, P. (2000): *Geografía del turismo en el mundo*, Editorial Síntesis, Madrid.
- MIGUELSANZ, A. et al. (1993): *Llibre blanc del turisme a Catalunya*, Barcelona, Generalitat de Catalunya.
- MULERO, A. (1990): *Espacios y actividades de ocio en el ámbito rural*, Madrid, MAPA.
- MUNNÉ, G. (2003): "El turismo industrial", en *Revista ETC* núm.13, Direcció General de Turisme de la Generalitat de Catalunya.
- NAVINES, F. (2000): "Cataluña", en AECIT, *La actividad turística española en el 2000* -Edición 2001-, Madrid, p.337-350.
- OLIVERAS, J. (1989): "Urbanización y turismo en la zona costera catalana", en AGE/Universidad Complutense, *XI Congreso Nacional de Geografía, Comunicaciones*, Madrid, pp.346-355.
- OLIVERAS, J.; ANTÓN, S. -eds- (1997): *Turismo y planificación del territorio en la España de fin de siglo*, Grup d'Estudis Turístics, Tarragona, URV.
- OMT (2011): *Manual sobre branding de destinos turísticos*, Madrid.
- PALLÀS, J.M. (2001): "Impacte econòmic del turisme a Catalunya", en AA.VV., *I Congrés de turisme de Catalunya*, Tarragona, pp.87-88.
- PAUNERO, X. (1997): "Cataluña y el turismo de interior: el Pirineo catalán un distrito turístico", en AA.VV., *Los turismos de interior: el retorno de la tradición viajera*, Madrid, UAM, pp.215-232.
- PEDREÑO, A. -dir- (1996): *Introducción a la economía del turismo en España*, Madrid, Editorial Civitas.
- PELLEJERO, C. -dic- (1999): *Historia de la economía del turismo en España*, Madrid, Editorial Civitas.
- PELLEJERO, C. -dir- (1999): *Historia de la economía del turismo en España*, Civitas, Madrid.
- PRATS, F. (1999): "El nuevo paradigma turístico", en *Tribuna AECIT/nexotur* 4, noviembre.
- SALVA, P. (1998): "Los modelos de desarrollo turístico del Mediterráneo", en *Cuadernos de Turismo* núm.2, p.8-25.
- SOLA MORALES, I. (2003): "El turismo cultural", en *Revista ETC* núm.13, Direcció General de Turisme de la Generalitat de Catalunya.
- VALENZUELA, M. -coord- (1997): *Los turismos de interior, el retorno de la tradición viajera*, Madrid, UAM.
- VERA, F.J. (1994): "El modelo turístico del Mediterráneo español: agotamiento y estrategias de reestructuración", en *Papers de Turismo* núm.14-15, pp.87-98.
- VERA, F.J.; LÓPEZ PALOMEQUE, F.; MARCHENA, M.; ANTÓN, S. -coors- (1997): *Análisis territorial del turismo: una nueva geografía del turismo*, Barcelona, Ariel.
- VERA, F.J.; MARCHENA, M. (1996): "El modelo turístico español: una perspectiva económica y territorial", en PEDREÑO, A. -dir-: *Introducción a la economía del turismo en España*, Madrid, Editorial Civitas, p.327-364.
- VERA, J.; LOPEZ PALOMEQUE, F. et al -coor- (1997): *Análisis territorial del turismo*, Ariel Geografía, Barcelona.

RECURSOS

- Asociación de Geógrafos Españoles : www.ieg.csic.es/age
- Recursos d'informació en geografia. Universidad Carlos III de Madrid: www.uc3m.es/uc3m/serv/BIB/HUM/geo2002/geo.htm
- Recursos d'informació en geografia, Utrecht University: www.library.uu.nl/geosource
- Biblioteca Nacional de España: www.bne.es
- Bibliotecas americanas: www.lanic.utexas.edu/la/region/library
- Bibliotecas europeas: www.bl.uk/gabriel
- Bibliotecas españolas: www.csic.es/cbic/webuni.htm
- Catàleg col·lectiu de les universitats catalanes: www.cbuc.es
- Centre d'Investigacions Sociològiques: www.cis.es
- Centro de Investigación, Docencia, Documentación y Difusión de las Relaciones Internacionales y el Desarrollo: www.cidob.es
- Institut d'Estadística de Catalunya: www.idescat.es
- Institut Nacional d'Estadística: www.ine.es
- Portal de la Unió Europea: www.europa.eu.int
- Institut d'Estudis Turístics d'Espanya: www.iet.tourspain.es
- Pàgina espanyola amb informació, estudis i estadístiques turístiques: www.exceltur.org
- Travel and Tourism Research Association: www.ttra.com
- World Leisure and Recreation Association: www.worldleisure.org

- Organització Mundial del Turisme: www.world-tourism.org
- Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic: www.oecd.org
- Organització de Nacions Unides: www.nu.org
- Banc Mundial: www.worldbank.org
- Observatori de la Mundialització: www.ecoropa.org/observ.htm
- Organització Internacional del Treball: www.ilo.org
- Organització Internacional del Comerç: www.wto.org
- World Travel and Tourism Council, conté dades estadístiques i informes turístiques importants: www.wttc.org
- Fons de Població de Nacions Unides: www.unfpa.org
- Conferència de Nacions Unides pel Comerç i el Desenvolupament: www.unctad.org
- Comissió econòmica per Amèrica Llatina i el Carib: www.eclac.org
- Comissió econòmica per l'Àsia i el Pacífic: www.unescap.org
- Comissió econòmica per l'Àsia Occidental: www.escwa.org
- Comissió econòmica per l'Àfrica: www.uneca.org
- Fons Monetari Internacional: www.imf.org
- Pàgina web sobre els objectius de desenvolupament del mil·lenni i sobre cooperació internacional: www.developmentgateway.org
- Diari El País: www.elpais.es
- Diari El Mundo: www.elmundo.es
- Diari El Periodico: www.elperiodico.es
- Diari La Vanguardia: www.lavanguardia.es
- Diari Le Monde: www.lemonde.fr
- Cadena de televisió CNN: www.cnn.com
- Fundació Jaume Bofill: www.fbofill.org
- Institut de Ciències Polítiques i Socials: www.icps.es
- Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis Autonòmics i Locals: www.pisunyer.org